

РОЛЯ НА ОБЩОПРАКТИКУВАЩИЯ ЛЕКАР ПРИ ПРОСЛЕДЯВАНЕ ПАЦИЕНТИ, ПОДЛОЖЕНИ НА МУТАГЕННИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ

Борислав Попов*, Веселина Петрова-Тачева*, Севдалина Алекова**

**Катедра «Молекулярна биология, имунология и медицинска генетика»,
Медицински факултет*

***Катедра «Обща медицина и офталмология», Медицински факултет
Тракийски университет, Армейска 11, гр.Стара Загора
e-mail: dr_b_popov@abv.bg*

ROLE OF GENERAL PRACTITIONERS IN MONITORING OF PATIENTS UNDERGOING MUTAGENIC EFFECTS

Borislav Popov *, Veselina Petrova-Tacheva *, Sevdalina Alekova **

**Department of Molecular Biology, Immunology and Medical Genetics, Faculty of Medicine*

***Department of General medicine and Ophthalmology, Faculty of Medicine
Trakia University, 11 Armejska str., Stara Zagora, Bulgaria*

ABSTRACT

In this publication the authors have examined the role of general practitioners (GPs) in monitoring patients exposed to genotoxic and carcinogenic factors in professional conditions. It is studied the awareness of GPs about genetic tests that must be performed in order to explore and identify relevant biomarkers characteristic of mutagenic effects.

Keywords: General practitioners, mutagens, cancerogens

УВОД

Редица производства и човешки дейности са свързани с вредно мутагенно и/или канцерогенно въздействие върху човека. Силни мутагени са рентгеновите лъчи и другите йонизиращи лъчения (1,2) , ултравиолетовите лъчи (1), химичните мутагени като разтворители, пестициди, цитостатици, тежките метали като живак, кадмий и др. (3,7). Много от личните лекари имат в практиките си професионално застрашени лица, например работещите с изотопи, работещи в нефтопреработващата или металургичната промишленост, участващите в производството и прилагането на пестициди в селското стопанство и други (4). ОПЛ има ключово значение при тяхното проследяване.

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Целта на нашето изследване бе да се проучи ролята на ОПЛ при проследяването на пациенти, подложени на мутагенни въздействия. За постигане на целта си поставихме следните задачи:

- Да се провери до каква степен ОПЛ са запознати с отделните видове мутагенни фактори и механизмите на тяхното биологично въздействие;
- Назначават ли ОПЛ изследвания на биогенетични маркери за детекция на мутагенни въздействия;
- Какви профилактични мерки прилагат ОПЛ при пациенти подложени на мутагенни въздействия;

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Проведено бе социалогично проучване сред 43 общопрактикуващи лекари от Старозагорски регион за периода януари - април 2014 година. Използвана бе стандартна

анкетна карта включваща 44 въпроса. Изследването бе проведена на пълно доброволен и анонимен принцип.

РЕЗУЛТАТИ

Приблизително около 49% от респондентите имат в своите практики лица, които са периодично или постоянно подложени под въздействието на вещества с мутагенен и/или канцерогенен ефект (фиг.1).

Фиг.1

В пациентските листи на анкетираните лекари броят на тези индивиди варира от 2 до 500. Това са предимно лица, упражняващи своите професии в предприятия за тежка промишленост, рудодобив, военна промишленост и т.н., които функционират на територия на Старозагорска област. Поради честите визити и посещения в амбулаториите за ПИМП от пациенти, работещи и влизащи в контакт с мутагенни агенти, семейният лекар е необходимо да има задълбочени познания относно мутагенните увреждания и възможности за тяхната профилактика. ОПЛ е първия контакт на всяка личност със здравеопазната система. Именно той изпълнява ключова позиция в осигуряването на актуална медицинска информация, прилагането на превантивни мерки и своевременна медицинска помощ за всеки един индивид.

Фиг.2

Повечето от респондентите проследяват здравословното състояние на лицата, имащи пряк досег с химични, физични и други въздействия посредством по-чести амбулаторни прегледи и консултации. Като профилактични мерки значителна част от личните лекари

препоръчват на своите пациенти периодично извеждане от замърсената среда и производствения микроклимат, предписване на лекарствени вещества с протективно действие, включване в хранителния режим на продукти, богати на съставки с антиканцерогенен ефект (фиг2).

При провеждане на проучването голяма част от медиците изразиха мнение за липсата на информираност относно специализираните генетични изследвания за ранно установяване на мутации, дължащи се на фактори от работната среда. Тяхната неосведоменост за новите, внедрени, високо ефективни и действащи диагностични тестове в областта на медицинската генетика породи и желанието им да се запознаят по- подробно с разглежданата тематика, което несъмнено ще е от полза при консултиране на пациенти.

Фиг.3.

Поради липсата на финансово покритие на допълнителни медико-диагностични дейности, семейният лекар не е в състояние да назначи специализирани тестове- биогенни маркери и други при лица, суспектни за мутагенно увреждане. В рамките на минималния пакет от здравни услуги, които покрива НЗОК в практиките за първична здравна помощ, фамилните лекари споделят за назначаване на обичайните клинично-лабораторни изследвания при лица, подложени на вредни мутагени.

Въпреки ограничения финансов ресурс за осъществяване на медико-диагностична и консултативна дейност при проследяване на лица, имащи ежедневен или периодичен контакт с вредни мутагенни агенти, фамилните лекари се стараят да осигурят необходимите здравни грижи спрямо този рисков контингент. Получавайки актуална информация, касаеща възможностите за ранно откриване и изследване на суспектни на мутагенно въздействие индивиди, те в значителна степен ще подобрят своето ниво на компетентност и ще спомогнат за оказване на своевременна и качествена медицинска помощ, насочвайки своите пациенти към високоспециализирани структури, клиники и центрове по медицинска генетика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Фамилните лекари, наред с лекарите от трудовата медицина, хигиена и професионални болести имат ключова роля в ранната превенция и проследяването на пациентите, подложени под въздействието на вещества с мутагенен и/или канцерогенен ефект (4-6) . Повишаването на техните знания и компетентност в тази насока има изключителна важно значение.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Баранов Б., Горбунова В., Ефремов Г., Иващенко Т., Кашаева Т., Кременски И., Кузнецова Т., Лалчев С., Тончева Д., 1999. Медицинска генетика , СИЕЛА, София , 74

2. Little, M., 2003. Risks associated with ionizing radiation. *British Medical Bulletin*, 68, 259–275
3. Morgan, W., J. Day, M. Kaplan, E. McGhee, C. Limoli, 1996. Genomic instability induced by ionizing radiation, *Radiat Res*, 146, 247–258
4. Popov, B. , V. Petkova-Tacheva, S. Georgieva, 2007. Comparative analysis of chromosome damage in two groups of workers handling either radioisotopes or anti-tumour drugs in an oncology clinic of Stara Zagora, Bulgaria. *Trakia Journal of Science*, vol. 5
5. Toule, R., 1987. Radiation-induced DNA damage and its repair, *Int J Radiat Biol*, 51, 573–589
6. Sies, H., 1986. Biochemistry of oxidant stress, *Angew Chem Int Ed Engl* 25, 1058–1071
7. Ward, J., 1988 . DNA damage produced by ionizing radiation in mammalian cells: Identities, mechanisms of formation, and reparability, *Prog Nucl Acid Res Mol Biol* , 35, 95–125